

ELS SANTS MÀRTIRS

venerats a la
Parròquia de Sant Genís de Vilassar

EFEMÈRIDES HISTÒRIQUES

de les relíquies dels Sants Màrtirs que es veneren a la Parròquia de Sant Genís de Vilassar

Segles II a IV: Durant les persecucions que l'Imperi Romà va promoure contra el cristianisme, varen morir molts de màrtirs a Sardenya. Demés dels cristians, naturals de l'illa, donaren la vida per amor a Jesucrist molts d'altres cristians que hi foren deportats i condemnats a treballs forçats, o bé a les mines, o a les pedreres, o a les bòbiles de l'Estat romà. De tot, en tenim documentació abundosa i fidedigna.

1614, 6 novembre: L'arquebisbe de Càller, capital de l'illa de Sardenya, Excm. D. Francesc d'Esquivel, comença piadosament la recerca de les sagrades relíquies de màrtirs, acompanyat de molts clergues i seglars fidels, a les esglésies paleocristianes de Sant Sadurní, màrtir, de Sant Llucifer, bisbe de Càller, de Sant Llell i Sant Maure, màrtirs, i de Santa Restituta, màrtir, totes dintre la ciutat episcopal de Càller. L'empresa va durar unes quantes anyades.

1618: El comte Alfons d'Eril, virrei de Sardenya i capità general de l'illa (que llavors pertanyia a la Corona d'Espanya) ajuda fervorosament el Sr. Arquebisbe en la nobilíssima obra de recercar relíquies martirials. L'ajudà incondicionalment en aquella tasca piadosa, un fidel servidor seu, en Salvador Riera, natural de la parròquia de Sant Genís de Vilassar, fill de Can Riera, després Can Rafart de la Riera.

1623, 13 març: El Sr. arquebisbe de Càller firma i segella l'autèntica de les relíquies de seixanta màrtirs, les quals amb les de set màrtirs més, foren instal·lades convenientment dins d'una arqueta-reliquiari i dintre dos grans baguls, folrats de seda i clavetejats, i les atorgà a en Salvador Riera, perquè se les emporti a Vilassar.

1623, 7 abril: El notari de Càller, D. Gaspar Sirigu, legalitza l'autèntica firmada pel Sr. arquebisbe, Don Francesc d'Esquivel. En Salvador Riera, així que pot, s'enduu les venerables relíquies cap al seu poble nadiu, Sant Genís de Vilassar.

1623, 14 juliol: Per tal de poder donar culte públic a l'església parroquial de Vilassar a aquell bé de Déu

Excm. D. Joan Sentís, el qual, després d'haver examinat l'autèntica, dona l'aprovació canònica corresponent i n'autoritza el culte.

1624, 28 gener: En Salvador Riera, que fins ara s'havia reservat la propietat d'aquell riquíssim tresor de relíquies, en fa donació perpètua a la parròquia i al municipi de Vilassar.

1625: Comença l'edificació de la capella dedicada als Sants Màrtirs, situada a mà dreta de l'entrada del temple parroquial, dins el cementiri vell. Hi treballen en Jaume Roldós, mestre de cases, i en Joan Sala, manobre; també va treballar-hi el mestre Torres.

1627, 28 març: Feia només quatre anys que havien arribat a Vilassar les relíquies dels Sants Màrtirs, quan els nostres avantpassats ja demanaven la seva intercessió celestial per assolir el benefici de la pluja. Una processó solemníssima, a la qual concorregueren les autoritats de Vilassar, de Premià i de Cabrera, amb els respectius batlles i jurats, portà les relíquies dels Sants Màrtirs a l'ermita de Sant Sebastià: la nit abans de treure les sagrades relíquies va ploure moltíssim, i la pluja es va repetir durant vuit dies. «Aquest do de la pluja —diu Mn. Mas— sembla que és el que més vegades ha assolit dels Sants Màrtirs la parròquia de Vilassar, i val la pena de consignar que cada any plou, poc o molt, la vigília o els dies dels Sants Màrtirs.»

1628: Els dos germans mataronins Pau i Jeroni Casillani, cobren 3 lliures per haver projectat la Capella que s'anava construint en honor dels nostres Sants.

1631 - 1632: Pels volts d'aquest temps s'acaba de construir la Capella: els Jurats donen compte d'haver gastat 214 lliures, 9 sous i 4 diners. Llavors mateix es varen comprar quatre vidrieres de colors per 23 lliures. Tot seguit s'encomanà l'altar i la talla del retaule al mestre tallista Joan Altabó.

1634: L'escultor de l'altar i del retaule, que era d'estil plateresc, cobra diferents partides per la seva obra; però la va deixar inacabada, i la continuà el mestre

- 1648: El daurador barceloní, en Mateu Carbonell, rep la comanda d'acolorir i de daurar tota la talla de l'altar i del retaule. Uns quants plafons, on eren esculpides en relleu diverses imatges i escenes martirials, es podien obrir i mostraven a l'interior les relíquies dels Sants Màrtirs. D'ací ve el costum d'«obrir» i de «tancar» els Sant Màrtirs el dia de la festa (29 d'abril), o bé amb motiu de la Visita Pastoral del Sr. Bisbe; i també quan alguna calamitat greu afligeix tota la parròquia.
- 1654, 5 abril: Aquest dia, festa de Pasqua de Resurrecció, el poble i les autoritats de Vilassar, resolen de demanar a l'autoritat eclesiàstica de Barcelona, que «se senyale un dia particular en lo qual se fasse particular festa de dits Sants Màrtirs, y que dit dia sia lo de vint-i-nou de abril, dia de Sant Pere, Màrtir, del Ordre de Sant Domingo, atès que lo primer de dits Sants Màrtirs posats en lo Catàlogo de dites Santes Relíquies és també de Sant Pere Màrtir».
- 1654, 22 abril: El Vicari Capitular de Barcelona, **sede vacante**, estableix canònicament la diada del 29 d'abril de cada any com a festa pròpia dels Sants Màrtirs, compatrons de la nostra vila, i autoritza el Sr. Rector i tot el Consell municipal de Vilassar per a celebrar-la solemníssimament amb Ofici i Processó.
- 1654, 29 abril: Primera celebració solemne de la festa dels Sants Màrtirs de Vilassar. Durant tres segles, la Capella fou molt enriquida amb donatius i amb deixes dels devots dels Sants Màrtirs: ornaments vermells preciosos, tàlem per a la processó, llàntries votives, credences, etc.
- 1678, 7 octubre: S'institueix la «Confraria dels Sants Màrtirs» perquè tots els devots es puguin posar més especialment sota llur protecció. Aquesta Confraria, tan nombrosa i tan gloriosa en els segles passats, fou honorada pels papes, pels cardenals i pels bisbes, amb gràcies inapreciables. Tant de bo que ara tornés a tenir aquella esplendidesa, i en fossin confreres tots els bons fills de Vilassar.
- 1713: Es construeix el reliquiari de talla daurada i de vidre, en forma de piràmide, perquè el duguin a l'espatlla quatre sacerdots, en processó, sota tàlem. Va costar 236 lliures, 5 sous i 3 diners. També deu ser d'aquest temps el reliquiari de plata que es dona a besar als fidels el dia de la festa.
- 1853, novembre: El Sr. Rector, Mn. Jaume Santacana, que era un gran devot dels Sants Màrtirs, fa restaurar els dos baguls de les relíquies, i n'installa unes quantes a diverses capsas de fusta.
- 1904, març: Com que l'arqueta-reliquiari que va venir de Càller, era molt malmesa, l'escultor Josep Qui-
- 1919, novembre: Els pintors i dauradors de Terrassa, Srs. Vicenç i Enric Carné, restauren l'altar i el retaule-reliquiari.
- 1923, 7 juliol: Els estatuts de la Confraria són reformats amb l'aprovació del Sr. Bisbe, Dr. Ramon Guillament i Coma.
- 1923, 13-16 juliol: Solemne commemoració a Vilassar del III Centenari del culte als Sants Màrtirs traslladats des de Càller a la nostra parròquia.
- 1936, 21 juliol: Després d'una defensa inútil del temple parroquial i de la Capella dels Sants Màrtirs, organitzada per les autoritats locals durant la revolta antireligiosa dels anys 1936-39, una colla d'incendiàries hi van calar foc. Així foren destrossats sacrílegament: el meravellós retaule gòtic de l'altar major, pintat per l'artista portuguès Pere Nunyes (1520); diversos retaules barrocs; imatges preciosíssimes; ornaments antics de valor incalculable; i tot l'altar-reliquiari dels Sants Màrtirs. Algunes persones piadoses, jugant-se la vida, van entrar furtivament al temple, i d'enmig d'aquelles runes fumejants, salvaren moltes relíquies dels Sants Màrtirs, algunes ja mig cremades.
- 1936, 3 setembre: A entrada de fosc, i al femer de la riera de can Marquès, fou cremat sacrílegament el reliquiari de talla daurada del segle XVIII, que es portava a la processó. Després d'aquell sacrilegi horrible, van sortir audaçment de casa seva dos nois d'una casa veïna, els germans A. i J. F. G., els quals recolliren les cendres amb galledes, a fi de destriar-ne les Relíquies que no s'havien cremat del tot; amb aquesta acció agosarada, en van recuperar una bona quantitat. Tot i que les Relíquies eren força calcinades, moltes d'elles encara conserven les mateixes inscripcions del segle XVII, que assenyalen els Màrtirs als quals pertanyien, i que hi foren posades quan els van trobar a Càller.
- 1939 - 1942: Mossèn Jaume Tenas, Rector de Vilassar emprèn el projecte d'un nou temple parroquial i d'una capella pels Sants Màrtirs.
- 1957 - 1966: El nostre Sr. Rector, Mn. Francesc Monllau, continua les obres esmentades. La capella dels Màrtirs queda unida a la nau de llevant de la nova església parroquial; és decorada amb pintures al fresc, que cobreixen tota l'absidiola: n'és autor l'artista-pintor Fidel Trias, de Sabadell.
- 1967, 29 abril: Inauguració solemne de la capella dels Sants Màrtirs, amb el seu retaule-reliquiari. El nostre compatriota, Dr. Angel Fàbrega i Grau, Canonge-Arxiver de la Seu Barcelonina, consagra l'altar nou d'aquesta capella.

GOIGS

DELS GLORIOSOS SANTS MÀRTIRS

LES RELÍQUIES DELS QUALS
VENERA LA PARRÒQUIA DE SANT GENÍS DE VILASSAR

Ja que vàreu conquerir
la palma de la victòria,
Protegiu des de la Glòria
els devots de Vilassar.

En la ciutat de Caller,
de la illa de Sardenya,
segons vostra vida ensenya,
martiritzats vàreu ser.
Per Jesús vàreu donar
la vostra sang meritòria.
Protegiu, etc.

L'Emperador Constantí,
que dels Sants honorava els cos-
[sos
per posar-hi els vostres ossos
un gran temple feia allí.
Mes si el temple es va enrunar
no es perdé vostra memòria.
Protegiu, etc.

Trobà, amb l'ajuda del Cel,
fent dejunis i pregàries,
vostres urnes funeràries
el bon prelat Esquivel.
Del tresor que va trobar
la certesa és ben notòria.
Protegiu, etc.

A viure-hi cinc anys o sis,
del Virrei com secretari,
una vegada va anar-hi
un bon fill d'aquest país.

De com allí el van honrar
bé en tenim bona memòria.
Protegiu, etc.

Per provar-li el seu amor
el Prelat, amb acte noble,
per enriquir el seu poble
va donar-li un gran tresor.
Vostres cossos li va dar
amb sa virtut protectòria.
Protegiu, etc.

Els marins creient-ho igual,
els duen a Barcelona,
mes de prompte el tro ressona
i es desfà un gran temporal.
La nau aquí va portar
Déu amb força obligatòria.
Protegiu, etc.

El poble en agraïment
a tan alta meravella,
els posa dins la capella
del Santíssim Sagrament.
Gran retaule hi fa daurar
amb relleus de vostra història.
Protegiu, etc.

Com visió que va tenir
Sant Joan una vegada,
amb la vesta immaculada
rodegeu l'Anyell Diví.
Vulgueu-nos també a cantar
la seva eterna victòria.
Protegiu, etc.

Un gran exèrcit formeu
de tota llei de persones,
amb bisbes, noiets, matrones,
i el deixeble Timoteu.
Tots pel Cel vàreu deixar
l'existència transitòria.
Protegiu, etc.

Quan acaba el mes d'abril
fem cada any festes hermoses,
guarnint-vos l'altar de roses
i poncellada gentil.
Flors que toquen vostre altar
tothom en pren per memòria.
Protegiu, etc.

Vostre poder celestial
fa ploure en aquesta terra,
ens protegeix en la guerra
i ens fa sortir de tot mal.
Fins sobre el furor del mar
vostre poder té victòria.
Protegiu, etc.

Al que us sigui ben devot
alcanceu-li bona anyada,
lliureu-lo de pedregada
i del pecat sobre tot.
Sigueu de sa vida el far,
ajudeu-lo quan se mòria.
Protegiu, etc.

Puix rodegen vostre altar
honorant vostra memòria,
Protegiu des de la Glòria
els devots de Vilassar.

(En el Temps de Pasqua): V. Preciosa és als ulls del Senyor, alleluia.
R. La mort dels seus sants, alleluia.

(En altre temps): V. Els sants han trobat la felicitat a la glòria.
R. I l'alegria al lloc del seu repòs.

ORACIÓ

(En el dia de la festa): PREGUEM. O Déu, que cada any ens alegreu amb la solemnitat dels vostres Sants Màrtirs, Pere i els seus companys; feu que tot celebrant els seus mèrits, imitem els seus exemples. Us ho demanem per Crist Senyor nostre. R. Amén.

(En altres dies): PREGUEM. O Déu, que ens alegreu amb la commemoració dels vostres Sants Màrtirs, Pere i els seus companys; feu que tot celebrant els seus mèrits, imitem els seus exemples.

Us ho demanem per Crist Senyor nostre. R. Amén.